Neuvotteleva virkamies Anu Kangasjärvi
Erityisasiantuntija Ritva Liukonen

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuuleminen 27.11.2025

# Sosiaali- ja terveysministeriön vastine (HE 116/2025 vp)

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä kirjallista vastinetta lakialoitteesta LA 17/2024 vp ja perustuslakivaliokunnan lausunnosta PeVL 52/2025 vp – HE 116/2025 vp.

## Lakialoite LA 17/2024 vp

Lakialoite LA 17/2024 vp koskee lakialoitetta laiksi toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n muuttamiseksi. Lakialoitteen pääasiallisen sisällön mukaan aloitteessa esitetään, etteivät alaikäisen lapsen ansiotulot vaikuta jatkossa hänen vanhempansa tekemässä perustoimeentulohakemuksessa huomioon otettaviin tuloihin. Lakialoite sisältää pykäläluonnoksen, jossa toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:n 2 momentin 2 kohtaan on lisätty voimassa olevan kohdan loppuun se, ettei toimeentulotuessa tulona oteta huomioon alle 18-vuotiaan lapsen ansiotuloja.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa, että lakialoitteessa kuvattu aloitteen pääasiallinen sisältö ja sen pykäläluonnos ovat sikäli ristiriidassa keskenään, että pääasiallisessa sisällössä kuvataan poissuljettavan lapsen ansiotulot hänen vanhempiensa tekemästä perustoimeentulotukihakemuksesta. Pykälämuotoilusta ei ole kuitenkaan poissuljettu sellaisia toimeentulotukihakemuksia, joissa alle 18-vuotias lapsi ei asu vanhempansa tai vanhempiensa kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriön Kansaneläkelaitokselta saaman tiedon mukaan toimeentulotuen hakijaperheissä viimeisen 12 kuukauden aikana noin 944 lasta on saanut ansiotuloja. Tässä lukumäärässä on mukana sellaisiakin lapsia, jotka ovat voineet saada ansiotuloja kuukaudessa alle 150 euroa eli joiden ansiotuloja ei nykyisinkään huomioida 150 euron ansiotulovähennyksen vuoksi. Kansaneläkelaitokselta saadun alustavan arvion mukaan toimeentulotuen etuusmenot kasvaisivat noin 0,2 miljoonaa euroa, jos alle 18-vuotiaiden lasten ansiotuloja ei otettaisi miltään osiin huomioon toimeentulotuessa.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole pystynyt vastineeseen vastaamiseen varatussa ajassa arvioimaan käyttäytymisvaikutuksia, joita alle 18-vuotiaiden lasten kaikkien tulojen huomioimisesta toimeentulotuessa voisi aiheutua. Sen vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö ei kannata lakialoitteen lainmuutosehdotusta.

## PeVL 52/2025 vp

Perustuslakivaliokunta katsoo, että on valtiosääntöoikeudellisesti välttämätöntä täydentää hallituksen esityksen ehdotusta toimeentulotuesta annetun lain muuttamiseksi 10 a §:n osalta siten, että perusteluissa esitetty ajallinen rajaaminen käy ilmi nimenomaisesti myös säädöstekstistä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan Kansaneläkelaitos päättää perusosan rajaamisesta kirjallisessa menettelyssä kuukausi kerrallaan. Tällainen muutos on perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa katsotaan myös välttämättömäksi säännösperusteisesti varmistaa, että 10 §:n 8 momentin soveltaminen perustuu yksilölliseen harkintaan.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa katsotaan myös, että toimeentulotuen alentamiseen tulisi lisäksi kytkeä nimenomainen velvoite tehdä tarvittaessa huoli-ilmoitus ja velvoite selvittää hyvinvointialueen sosiaalihuollossa kiireellisen avun tarve viipymättä sosiaalihuoltolain 36 §:n 1 momentin mukaisesti.

Neuvotteleva virkamies Anu Kangasjärvi
Erityisasiantuntija Ritva Liukonen

Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että edellä mainitut perustuslakivaliokunnan kannat tulevat huomioiduksi ja esittää sen vuoksi seuraavia pykälämuutoksia hallituksen esitykseen koskien esityksen lakiesitystä nro 1 laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta:

| Muotoilu hallituksen esityksessä | Vastineessa ehdotettu uusi muotoilu |
|---|---|
| 10 §<br><br>*Alennettu perusosa*<br><br>— — — — — — — — — — — — — — —<br>Sen estämättä, mitä 1–7 momentissa säädetään, perusosan alentaminen voidaan tehdä vain, jos alentaminen ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. | 10 §<br><br>*Alennettu perusosa*<br><br>— — — — — — — — — — — — — — —<br>Sen estämättä, mitä 1–7 momentissa säädetään, perusosan alentaminen voidaan tehdä vain, jos alentaminen ei vaaranna ihmisarvoisen elämän edellyttämän turvan mukaista välttämätöntä toimeentuloa eikä alentamista voida pitää muutenkaan kohtuuttomana. Perusosan alentaminen perustuu yksilölliseen harkintaan. Perusosaa alennettaessa Kansaneläkelaitoksen on tarvittaessa otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi siten kuin sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä säädetään. |
| 10 §:n 8 momenttiin vastineessa ehdotettujen muutosten perustelut:<br><br>Hallituksen esityksessä ehdotettuun 10 §:n 8 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että perusosan alentaminen perustuisi yksilölliseen harkintaan. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa on kuvattu, että alentamisen kohtuullisuuden arviointi on edellyttänyt yksilökohtaista arviointia jo voimassa olevan lain mukaisesti. Perustuslakivaliokunnan edellyttämin tavoin asia varmistettaisiin vielä lakitekstissä. Yksilökohtaisella arvioinnilla tarkoitettaisiin perusosan alentamisen vaikutuksen arvioimista toimeentulotukea hakeneen yksilön ja hänen perheensä ajantasaisen tilanteen ja olosuhteiden kokonaisuuden kannalta.<br><br>Momenttiin lisättäisiin myös että, perusosaa alennettaessa Kansaneläkelaitoksen olisi tarvittaessa otettava yhteyttä sosiaalihuoltoon tuen tarpeen arvioimiseksi siten kuin sosiaalihuoltolain (1301/2014) 35 §:ssä säädetään. Sosiaalihuoltolain 35 §:ssä säädetään tilanteista, joissa muiden viranomaisten, mukaan lukien Kansaneläkelaitoksen, on tehtävä niin sanottu huoli-ilmoitus hyvinvointialueen sosiaalihuoltoon.<br><br>Sosiaalihuoltolain 36 §:ssä 1 momentin mukaan: ”Kun hyvinvointialueen sosiaalihuollon palveluksessa oleva on tehtävässään saanut tietää sosiaalihuollon tarpeessa olevasta henkilöstä, hänen on huolehdittava, että henkilön kiireellisen avun tarve arvioidaan välittömästi. Lisäksi henkilöllä on oikeus saada palvelutarpeen arviointi, jollei arvioinnin tekeminen ole ilmeisen tarpeetonta”. Siten sosiaalihuoltolain voimassa olevan sääntelyn mukaan, kun sosiaalihuoltoon on saapunut sosiaalihuoltolain 35 §:n perusteella huoli-ilmoitus, sosiaalihuollossa on huolehdittava henkilön kiireellisen avun tarpeen arvioimisesta välittömästi. | |
| 10 a §<br><br>*Perusosan alentamista koskeva menettely*<br><br>— — — — — — — — — — — — — — —<br>Kansaneläkelaitos ratkaisee, onko perusosaa alennettava. Kansaneläkelaitos voi pyytää hyvinvointialueen sosiaalihuollon lausunnon | 10 a §<br><br>*Perusosan alentamista koskeva menettely*<br><br>— — — — — — — — — — — — — — —<br>Kansaneläkelaitos päättää perusosan alentamisesta kirjallisessa menettelyssä kuukausi kerrallaan. Kansaneläkelaitos voi pyytää hyvin- |

| | |
|---|---|
| perusosan alentamiseen vaikuttavista tekijöistä. Lausunnon pyytämisestä tulee antaa tieto hakijalle etukäteen. | vointialueen sosiaalihuollon lausunnon perusosan alentamiseen vaikuttavista tekijöistä. Lausunnon pyytämisestä tulee antaa tieto hakijalle etukäteen. |
| 10 a §:n 2 momenttiin vastineessa ehdotettujen muutosten perustelut:<br><br>Hallituksen esityksessä 10 a §:n 2 momenttiin ehdotettua lausetta siitä, että Kansaneläkelaitos ratkaisee, onko perusosaa alennettava, ehdotetaan täydennettäväksi perustuslakivaliokunnan edellyttämin tavoin sillä, että Kansaneläkelaitos päättää perusosan alentamisesta kirjallisessa menettelyssä kuukausi kerrallaan. Perustusvaliokunnan edellyttämästä lisäyksestä käy jo riittävällä tavalla ilmi, että Kansaneläkelaitos ratkaisee, onko perusosaa alennettava, joten sitä ei olisi tarpeen sanoa enää erikseen lakitekstissä. | |

Lisäksi perustuslakivaliokunta pitää lausunnossaan tärkeänä, että myös Ahvenanmaalla toimeentulotukitehtäviä hoitavilla viranomaisilla on vastaavan kaltainen tiedonsaantioikeus, kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu 18 g §:ssä säädettäväksi hyvinvointialueelle. Sosiaali- ja terveysministeriö on aikaisemmin 24.11.2025 toimittanut sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kirjallisen vastineen, joka oli vastineen mukaan tarkoitettu sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemiseen 26.11.2025. Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että perustuslakivaliokunnan nosto Ahvenanmaan tiedonsaantioikeuksien huomioimisesta tulevat täytetyksi sosiaali- ja terveysministeriön tuossa aiemmassa vastineessa ehdottomilla pykälämuutoksilla.